

Bivaki: iz debel narejen pod, za streho je bila uporabljena goveja koža ali smrekove veje. Stranska stena je bila ali pa tudi ne.

Postojanka: lesene hiše z vrati, stene iz debel ali desk, streha lesena, v mrazu ogrevana. Zakurilo se je v prirejenem železnem sodu z izpeljanim dimnikom.

Nekrologi

DR. MARIJA BRAČKO (1914–2004)

Njeni nekdanji sodelavci

V začetku avgusta 2004 smo se na loškem pokopališču poslovali od naše spoštovane dr. Marije Bračko, ki je kot zdravnica splošne medicine delala na Loškem blizu štirideset let in pustila za seboj globoko sled.

Rodila se je leta 1914 na Češnjici v Selški dolini v številni kmečko-trgovski družini. Po osnovni šoli v Železnikih in meščanski dekliški šoli v Škofji Loki je gimnazijo zaključila v Ljubljani. Že zelo zgodaj se je odločila za zdravniški poklic. K temu sta jo spodbujali tudi mati in domača zdravnica dr. Valerija Strnad.

Ljubljanska Medicinska fakulteta v tem času ni imela popolnega programa, zato je študij po petih semestrih nadaljevala v Beogradu, kjer je leta 1938 diplomirala. V jugoslovanski prestolnici je takrat študiralo veliko Slovencev in med njimi je spoznala tudi svojega bodočega moža. Ko je dobil službo na Dunaju, je odpotovala z njim in tam specializirala pediatrijo. Nato se je z družino preselila v možev rodni Maribor, od tam pa v Škofjo Loko, kjer je dočkala težko pričakovani konec vojne.

Na vsem Loškem sta v zadnjih vojnih letih delala samo dva zdravnika, dr. Strnadova v Železnikih in dr. Homan v Škofji Loki. Ni torej naključje, da so loške oblasti pregovorile dr. Marijo Bračko, da je ostala. Dodelili so ji dve medicinski sestri in stanovanje, katerega del je preuredila v ordinacijo. Z delom je pričela v izredno skromnih razmerah, saj je vsega primanjkovalo, bolnikov pa je bilo vsak dan ogromno, saj je pokrivala zelo veliko območje. Delavnik se je potegnil v pozno popoldne, nato pa so jo čakali še vsi številni obiski, ponoči pa nujni primeri.

Ker je bil v teh časih dostop do Ljubljane zelo težaven, saj ni bilo prometnih zvez, je sama opravila veliko stvari, ki jih danes opravljajo specialisti: od travmatoloških primerov do drugih kirurških posegov, do porodov, saj so matere rojevale

v glavnem doma in če je katero prehitelo, kar v sobi dr. Bračkove.

Prva leta je opravljala tudi cepljenja otrok in preventivne preglede šolarjev.

Tako se je njen delavnik vlekel praktično noč in dan, brez pravega premora, saj je bila sedem let edini zdravnik na škofjeloškem območju. Bolnike je obiskovala peš in s kolesom, v vsakem vremenu, tudi pozimi, in šele kasneje z mopedom in fičkom.

Danes si skoraj ni mogoče predstavljati naporov in odgovornosti, ki jih je v takih razmerah sama nosila na svojih ramah.

Leta 1952 je bil zgrajen zdravstveni dom. Ves čas je organizacijsko in strokovno sodelovala pri gradnji in postala tudi njegova prva upravnica (do leta 1961). V tem času je končno prišel v Škofjo Loko še en zdravnik in delo je bilo lažje.

Upokojila se je leta 1975, vendar je še do leta 1979 skrbela za ostarele, slepe in slabovidne v Centru slepih. Potem je mirno preživljala svoja upokojenska leta v krogu družine, hodila na sprehode in vse do zadnjega zelo rada brala.

O svojem delu je dejala: »Ne da se povedati, kako smo delali cele dneve in veliko noči. Noben ni vprašal za plačilo. Koliko noči nisem spala zaradi skrbi za bolnike. Kolikšna je odgovornost in strah, ve samo tisti, ki je to izkusil. Človek veliko hudega pozabi. Rada se spominjam lepih dogodkov. Sicer pa, če imaš svoje poklicno delo rad, potem delaš z veseljem in ni nič pretežko in si srečen, če si naredil kaj dobrega.«

Dr. Marija Bračko je uživala velik ugled in spoštovanje med ljudmi na Loškem. Za svoje nesebično delo je prejela številna priznanja in leta 1992 je postala tudi častna občanka Občine Škofja Loka. Bila je pojem svojemu poklicu resnično predane in uspešne zdravnice in vzor tudi vsem svojim strokovnim sodelavcem.

Takšna bo ostala v našem spominu in verjamemo, da tudi v spominu vseh, ki so jo poznali.

DR. FRANCU STROJNIKU V SPOMIN

Tončka Potočnik

Vse, ki smo ga poznali, predvsem njegove kolege ter nekdanje sodelavce in sodelavke, je v letošnjem juliju pretresla vest o smrti člana našega Zdravniškega društva, dr. Franca Strojnika. Slovo je bilo v najožjem družinskem krogu na ptujskem pokopališču.

Dr. Franc Strojnik se je rodil 5. novembra 1927 v Velikem Obrežu pri Dobovi v kmečki družini kot najstarejši od treh otrok. Leta 1941 je bila družina izseljena v Nemčijo in Šlezijo. Dve leti so preživeli v taborišču Langenau 141. Po vojni je končal

gimnazijo v Brežicah. Leta 1949 se je vpisal na Medicinsko fakulteto v Zagrebu, kjer je promoviral leta 1956. Dveletni staž je opravljal v Zagrebu, Ljubljani in v Brežicah. Po končanem stažu se je zaposlil v bolnišnici v Brežicah, od koder je bil administrativno premeščen v Krmelj, kjer je bil dve leti upravnik Zdravstvene postaje. Zatem se je dr. Strojnik zaposlil v Zagorju, opravil strokovno izpopolnjevanje za delo v dispanzerju za žene, otroke in šolsko mladino ter postal šef dispanzerjev. V Splošno bolnišnico Ptuj je prišel leta 1964, dobil odobreno specializacijo iz ginekologije in porodništva in leta 1968 opravil specialistični izpit. Na Ginekološko-porodniškem oddelku na Ptujju je ostal vse do upokojitve leta 1992. Zadnjih šest let pred upokojitvijo je bil predstojnik Ginekološko-porodniškega oddelka.

Dr. Franca Strojnika je odlikovala velika zagnanost pri delu in skrb za njegove bolnice, kot porodničarja ne nazadnje tudi skrb za novorojence. Občutil je stalno kadrovsko stisko pri zdravnikih na oddelku in tako kot ostali prebil na delovnem mestu mnogo tistega časa, ko bi bil raje v krogu svoje družine, ki jo je zelo spoštoval in imel rad. Stalno si je prizadeval za strokovno izpopolnjevanje in napredek v zdravljenju. Zelo se je zavzemal za zgodnje odkrivanje raka na materničnem vratu z jemanjem brisa po Papanicolauu. Po opravljenem dodatnem strokovnem izpopolnjevanju je brise tudi sam mikroskopsko analiziral, ne samo do upokojitve, ampak tudi kasneje, vse do začetka letošnjega leta. Prizadeval si je tudi za zgodnejše odkrivanje raka na dojki. S pomočjo mariborskega ginekološko-porodniškega oddelka je dosegel, da se je leta 1987 tudi v ptujski bolnišnici oblikovala Ambulanta za boleznij dojke. Prizadevanja za novo porodnišnico so se začela ureničevati po uspešnem občinskem referendumu o samopri-spevku leta 1986. Skupaj smo bili veseli in srečni ob preselitvi v novo sodobno zgrajeno porodnišnico leta 1991.

Vse do letošnje pomladi, ko smo zvedeli, da je težko zbolel, smo se srečevali na strokovnih sestankih Zdravniškega društva. Tudi po upokojitvi so ga še zanimale novosti v stroki.

Dr. Franc Strojnik nam bo ostal v spominu po svoji zagnanosti pri delu, neutrudljivi skrbi za bolnice, ki so ga cenile in spoštovale. Predan je bil svojemu poklicu in družini.

LEOPOLDU RIJAVCU V SLOVO

Zvonka Zupanič-Slavec

Redkim je dano spremljati dogajanja doma in po svetu skoraj vse stoletje. Še redkejši so tisti, katerih duh je prav do zadnjega diha brezhibno čist in dojema množice sprememb. Malo ljudi, še posebej prijateljev, se mi je takih vtisnilo v spomin. Posebej žlahtno me je med njimi obogatil gospod Leopold Rijavec, človek, katerega ime je v mojih mislih zapisano z velikimi črkami.

Ne pomnim sicer, kje so se najine poti prvič srečale, in trenutka, ko sva prvič spregovorila, a vsi spomini so osredotočeni na njegovo izjemno predanost Kliničnemu centru in povezanost z množico dogodkov, ki jih je v tej ustanovi opravljal tri delovna desetletja kot vodja splošne pisarne. Neskaljane misli, jasen spomin, predvsem pa dobrohoten in veder pogled na številne uslužbenke, ki so se menjavali pod streho te velike ljubljanske zdravstvene ustanove, so v meni zbudile visoko spoštovanje do pokončnega, dostojanstvenega, poštenega in srčnega gospoda Rijavca. Njegova plemenita nrav je na vsakem koraku sijala z dobronamernostjo, iskanjem najboljšega v sogovorniku in ustvarjanju vzora, kakšen naj bi bil pravi humanist. Rijavčevo življenje in strokovno delo sta bila tesno

prepletena s srednjeevropskim kulturnim izročilom. Lucidni inteligent je znal s kritičnostjo duha ostro ločiti med dobrim in zlim, med dopustnim in nedopustnim, dostojnim in človeka nevrednim. Takega so ga poznali tudi njegovi sodelavci. Po številnih stikih z ljudmi v splošni pisarni ljubljanskih kliničnih bolnišnic, kot so se za časa njegovega delovanja ime-novale, je našel sprostitev predvsem v glasbi. Violina mu je v solistični in komorni igri bogatila duha in ga skozi dolgo življenje naredila ne le za odličnega poznavalca klasične in slovenske violinske literature, ampak celo za izbranca, ki so mu nekateri skladatelji posvetili svoje skladbe. Bil je eden redkih, ki je znal mladostne umetniške nagibe in pridobljeno znanje ohraniti za sprostitev in navdih skozi vse življenje.

Poleg glasbe se je navduševal tudi nad literaturo. Koliko sugestij o branja vrednih delih je prenesel name! Imel je tudi redko lastnost hitre odzivnosti, ki jo je ohranil prav do konca svojega dolgega življenja. Komaj je prebral nekaj strokovno zanimivega, že me je poklical po telefonu ali mi napisal pismo. Tudi njegova pisma so odraz osebnostne urejenosti, načitnosti, miselne ostrine in čuta za estetiko. Obiski na domu v zadnjem desetletju njegovega življenja so mi razkrili njegovo mehko in srčno kulturo. Spoštljiv in ljubeznen odnos do soproge, nenehne misli, povezane s sinom in njegovo družino, živčiči v Rimu, ki so delovno življenje posvetili mednarodni organizaciji za prehrano FAO, in delovno prepotovali ves svet ter več let živeli po posameznih celinah, so prav tako kazale na človekoljuba s širokim obzorjem in ljubečim odnosom do sočloveka.

Gospod Rijavec mi je podal tudi roko kot strokovni sogovornik. Zavedal se je, kako pomembno je ohranjanje spomina na razvoj ljubljanske bolnišnice, njenih osebnosti ter tisočeri-h minucioznosti, povezanih z njo. Kako skrbno je zbiral gradiva, je prvič pokazal, ko jih je strnil v zgledno urejeno pripoved leta 1960 v svoji knjigi Ljubljanske bolnišnice. Naslednjic je čutil, da je potrebno oživiti ta historiat, ob 20-letnici odprtja nove stavbe Kliničnega centra leta 1995, ko je pripravil priložnostno knjigo Spomini na ljubljanske bolnišnice. Ljubljanska bolnišnica ga je prevzela z vsem svojim poslanstvom in on ji je poklonil temeljni poljudni deli, ki sta spisani za široko slovensko javnost. Poleg Radiceve knjige s konca 19. stoletja ter brošure zgodovinarja medicine prof. Petra Borisova iz leta 1986 sta to temeljni deli o ljubljanski bolnišnici.

Prvič se je Leopold Rijavec srečal s stavbami ljubljanskih bolnišnic v medvojnem času, ko so Italijani v Šempetrsko vojašnico – torej današnji dekanat Medicinske fakultete oz. Onkološki inštitut v t.i. stavbi A – premostili poveljstvo ljubljanske policijske straže. Pravo delo za bolnišnice pa se je začelo leta 1946. Sprva je bil šef administracije in kasneje do upokojitve leta 1970 šef splošne službe. Imel je številne delovne obveznosti. Skrbel je za sprejemno pisarno, matično knjigo z indeksom, vložiče, statistiko in za kirursko, vratarsko, čistilsko ter telefonsko službo. Po priključitvi Poliklinike leta 1963 je skrbel še za njeno upravno službo.

O pokojnikovi življenjski poti po zapisu P. Čelika med drugim izvemo še naslednje: »Rodil se je 7. januarja 1910 v Gorici v družini krojaškega mojstra, ki je morala čez pet let zapustiti svoj dom, saj so se začeli boji na soški fronti. Pribežali so v Ljubljano, kjer je oče dobil delo, sin pa se je šolal in končal državno pomorsko akademijo v Bakru. Vojaščino je služil v Bileci in tam končal pehotno šolo za rezervne častnike. Ker ni dobil službe, primerne izobrazbi, se je javil k policiji, kjer se je zaposlil pri policijski straži v Mariboru.

Ker se je izkazal, so ga razporedili na upravo policije v Ljubljani in kasneje je postal nadzornik stražnikov. Leta 1937 je postal prvi starešina leteče kontrole. Postopoma je napredoval in postal pomočnik poveljnika državne policijske straže v Ljubljani.

Ob italijanski okupaciji se je pridružil Osvobodilni fronti. Od-klonil je prisego novim oblastem in bil zato aretiran, zaprt in